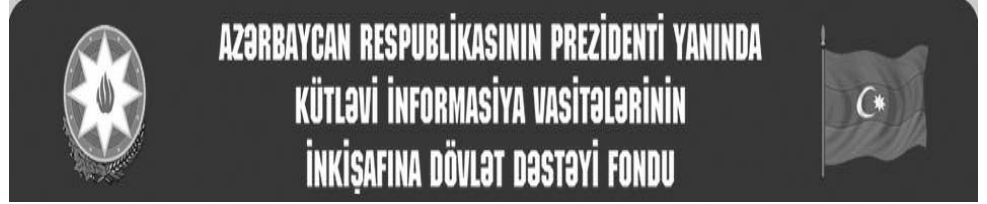

Layihənin istiqaməti: Azərbaycanın dövlətçilik tarixinin, milli adət-ənənələrinin, elm və mədəniyyətinin təbliği

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ PREZİDENTİ YANINDA
KÜTLƏVİ İNFORMASIYA VASİTƏLƏRİNİN
İNKİŞAFINA DÖVLƏT DƏSTƏYİ FONDUNUN MALİYYƏ YARDIMI İLƏ

№ 39 (1407) 25 fevral - 27 fevral 2017-ci il

1990-cı ilin soyuq günlərində bizə dərin dağ çəkmiş Şəhidlər faciəsi hələ yadımdan çıxmamışdı. 1990-cı ilin yanvar ayının 19 dan 20-sinə keçən gecə ata-baba yurdumuz Qarabağa bir vaxtlar İrandan köçürülmüş və özlərini artıq bu yerlərin sahibi hesab eləmiş ermənilər, 1905-ci ildən başlayıb ta bu günlərə qədər Qarabağ üstündə xaincəsinə mübarizə aparırlar, artıq qətiyyətli hücum keçdilər və Azərbaycan xalqının qəlbinə amansız bir xəncər sapladılar.

namərdlərsə camaat arasında erməni hücumu ilə əlaqədar saxta şayiələr yaydılar. O zaman biz belə düşündük, dünyada ən böyük, qüdrətli ölkələrdən biri olan Sovet hökumətinə daxildən belə zərbələr vurmağı heç cürət etməz. Ona görə arxayın idik. Qarabağdan gələn bəd xəbərlərə inanmırdıq. Lakin 92-ci ilin 25-i gecəsi Xocalı şəhərində hər tərəfdən 366 nömrəli rus alayının maşınları, tankları birdən birə işə düşdü və evlərində dinc yatan Xocalı əhalisinin başına odlar yağdırdı. Bir gecənin içində şəhər

hayət ki, qeyrətli vətəndaşlarımız tərəfindən Bakıya ətraflı çatdırıldı. Hər şey aydın oldu. Xocalı əldən getmişdi. Ardınca Şuşa, Füzuli, Qubadlı, Ləçin, Kəlbəcər, Cəbrayıl, Zəngilan rayonları da işğal olundu. Respublikamızın hər yerində insanlar arasında bir şaşqınlıq əmələ gəlmişdi. O zaman mən Azərbaycan Dövlət Gənc Tamaşaçıları teatrında baş rejissor işləyirdim. Hətta könüllü əsgər getməyə belə ərizə vermişdim. Bu işğal bizi çox qəzəbləndirmişdir. Biz aktyorlarla bəzən avtobuslara minib, vuruş gedən

UNUDULMAZ FACİƏ

lar. O xəncər Qarabağı Azərbaycandan kəsib ayırmaq məqsədi güdüdü.

Hamımız, böyük də kiçik də ermənilərin Qarabağ iddiasına heç vaxt ciddi yanaşmırdıq. Lakin bu başısoyuluq, Rus İmperiyasının yalan vədlərinə inanmaq bizə çox baha başa gəldi. Çasıb qalmışdıq. Həmişə ermənilərlə bir-birimizə ürəkdən bağlı olmadığımızı söyləyə-söyləyə ermənilərin rus bolşevik qoşunları vasitəsi ilə torpağımıza belə xaincəsinə hücumuna ürəkdən inanmırdıq. Elə bu inamsızlıqla da 2 il 36 gün kiməsə, nəyəsə arxayın olaraq yaşadığımız Qarabağdan cürbəcür xəbərlər gəlirdi. Avtobusların Şuşaya gedib gəlməsini qadağan edən ermənilər bir vaxtlar Qarabağ xanlığının döyünən ürəyini hiylə ilə bizdən ayırmağa çalışdılar. O vaxtlar hətta öz xalqını ürəkdən sevən azərbaycanlılara şər atmağa başladılar. Hansı

alt-üst oldu. O vaxt Xankəndində yerləşən 366-cı rus alayının köməyi ilə şəhəri tamamilə alova bürüdü. Cənabət erməni qoşunları faşist soldatları kimi bir-bir evləri gəzir, yerli əhalini qovur, qova bilmədiklərini güllə-boran edirdilər.

613 nəfər qətlə yetirildi, 437 nəfər itkin düşdü, 1275 nəfər isə əsir götürüldü.

Çox amansız bir soyqırımı törədilmişdi. Şəhərdən qovulub çıxarılan əhalinin çoxusu meşələrə qaçmışdı. Onları orda da təqib edirdilər. Buna baxmayaraq o zaman Xocalı rayon partiya komitəsinin katibi ardıcıl olaraq Bakıya, respublika rəhbərliyinə məlumatlar çatdırırdı.

Qərībā burasındadı ki, Bakıda Qarabağ soyqırımının xəbərini çatdıran adamlara belə inanmırdılar. Aradan heç bir gün də keçmədi. Güllə-boranla şəhərdən qovulub meşələrdə qırılan uşaqların, qocaların, qadınların xəbəri nə-

yerlərə köməyə gedirdik. Keçmiş Jdanov və indiki Ağcabədi rayonlarına vuruşlar gedən sahələrin lap yaxınlığına qədər gedirdik. Orda bizi çaşıdıran, həm də sevindirən bir vəziyyət yaranmışdı. Düşmən qarşısına cəsarətlə çıxan oğlanlarımız qaranlıq düşən kimi bayram məclisi təşkil edirdilər, yorulmadan səhərə qədər çalıb oynayırdılar.

Mən Azərbaycan Dövlət GTT-nin əsgərlərə kömək edən üzvlərinin çoxusunun cəsarətinə heyran olmuşdum. Hətta aktrisalığımız belə bizə rəhbərlik edən generallardan vuruşa qoşulmaq üçün silah tələb edirdilər.

Biz iki rayona səfər etmişdik. Lakin o sahəyə nəzarət yetirən generallar bizə vuruş nöqtəsində çox qalmağı məsləhət bilmədilər.

Bizimlə sərhəd bölmələrinə şair Zəlimxan Yaqub da getmişdi. İki-üç gün səfər ərzində o, bizə lirik, qəhrəmanlıq şeirlərini oxuyurdu.

Kollektivimizdə hazırda dünyasını dəyişmiş xalq artisti Firəngiz Şərifova, Süleyman Ələsgərov, Mübariz Əlixanoğlu, gənc aktyorlar Mehriban Abdullayeva, Elşən Rüstəmov və Şuşa teatrın aktyorları var idi. Dərin bir dərinliyi içində aktyorlarımız əsgərlər üçün müxtəlif əsərlərdən parçalar oynadırlar.

O vaxtlar Gənc Tamaşaçıları teatrında biz Miryusif Mirnəsiroğlunun "Dördüncü təcavüz olmayacaq" adlı əsərini tamaşaya hazırlamışdıq. Döyüş zonasında həmin tama-

şadan oynanılan parçaların içərisində ürəkləri titrədən çox faciəli bir səhnə də var idi. Evlərindən qovulmuş anaların birinin qucağında körpə görünürdü. Od, alovdan qaçanlar çalışırdılar ki, çox səskü düşməsin, düşmənlər onların izini tuta bilməsin. Ancaq körpə aclıqdan və ümumi gərginlikdən bərkənd ağlamağı davam edirdi. Necə oldusa bir an içərisində körpənin səsi eşidilməz oldu. Qadınlar çox narahat halda nə baş verdiyini soruşdular. Uşağın anası adamları qırğına verməmək üçün körpəni öz əlləri ilə boğduğunu xəbər verdi. Əlavə tamaşada bir səhnə də var idi ki, tamaşanın sonluğunu nikbin əhval-ruhiyyə ilə bitirirdi. Artıq yalanlardan, təcavüzkarlıqdan tənqə gələn xalq hər şeyi götür-qoy edəndən sonra bu fəlakətin, faciənin bir daha təkrar olunmayacağı qərarını verir. Sonda hamı dördüncü təcavüz olmayacaq deyir. Oynanılan bu parça çox güclü təsir bağışlayırdı.

Qeyd etmək istəyirəm ki, əsərin müəllifini bizim teatrla Xocalı rayonunun prokuroru Atakişi Atakişiyev tanış etmişdi. Doğrusu əsərlə tanış olmamışdan qabaq bizdə kiçik bir şübhə yarandı. Lakin sonralar əsərlə bağlı bədii və tarixi materialları dərinləndirən öyrənəndən sonra əsəri tamaşaya qoymağı qəti qərara gəldim. Əsərdə vətənpərvərlik, düşməne qarşı amansızlıq, riyakar qonşularımızın iç üzünü açan o qədər inandırıcı faktlar vardı ki, əsərdən boynun qaçırma bilmədik.

Onu da əlavə etmək yerinə düşərdi ki, "Şəhidlər" və "Dördüncü təcavüz olmayacaq" əsərlərini ermənilərin riyakarlığına qarşı ilk dəfə canlandıran və səhnəyə qoyan məhz bizim teatr oldu. "Dördüncü təcavüz olmayacaq" əsərinin müəllifi Miryusif Mirnəsiroğlu o zaman Hacıqabul rayonunda yaşayırdı və tez-tez Bakıya gəlirdi və əsərin məşqlərində fəal iştirak edirdi.

Kollektivimizin tamaşada iştirak edən üzvləri əsər üzərində böyük həvəslə və məsuliyyətlə işləyirdilər. Tamaşada oynayan istər əsas rolların ifaçıları Azər Mirzəyev, Süleyman Ələsgərov, Solmaz Qurbanova, Şəfəq Əliyeva, Mübariz Həmidov, Ramiz Sərkərov, Nicat Kazımov, istərsə də kütləvi səhnələrdə oynayan aktyorlar, Vüsal Mehraliyev, Sevinc Mehraliyeva, Sona Babayeva, Məsumə Babayeva və başqaları özlərini bütövlükdə o hadisələrin içində hiss edirdilər və hər an ulu öndər Azərbaycan Respublikasının prezidenti Heydər Əliyevin bu sözlərini xatırlayırdılar. "Bu faciəni heç vaxt unutmamaq olmaz və zaman keçdikcə, əksinə, bu faciəni dünyaya daha da kəskin göstərməliyik, xalqımıza göstərməliyik, gənc nəsillərə göstərməliyik".

Bu fikirlərdən doğan və geniş yayılan "Xocalıya ədalət!" çağırışı da unudulmaz faciə kimi yerinə düşür və illər keçsə də heç vaxt unudulmayacaqdır.

Ağakişi Kazımov,
xalq artisti, professor

